

Cultuurhistorische bibliografie 2013 betreffende de gemeente Kampen

door Theo van Mierlo

Jaarlijks verschijnen er artikelen en boekwerken over kunst, cultuur en historie met betrekking tot de gemeente Kampen. Sinds enkele jaren neemt de *Kamper Almanak* steeds een overzicht op van de in het afgelopen jaar verschenen publicaties. Belangrijkste uitgangspunt bij de samenstelling van de bibliografie is dat het onderwerp van artikel of publicatie cultuurhistorisch van aard dient te zijn. Ook zal Kampen, ongeacht of het de stad, de kernen of het buitengebied betreft, substantieel aan bod dienen te komen, wil de betreffende publicatie opgenomen worden.

Er is voor gekozen om romans en gedichtenbundels van Kamper auteurs, waarvan de inhoud geen directe relatie heeft met Kampen, niet op te nemen in deze bibliografie. In het geval van krantenartikelen worden bovengenoemde criteria zeer strikt gehanteerd. In principe worden geen krantenartikelen opgenomen (immers, de lokale en regionale bladen staan vol met bijdragen die aan bovenstaande criteria voldoen). Uitzondering wordt gemaakt wanneer het een substantieel bericht in een landelijk dagblad betreft dat cultuurhistorisch van aard is. Ook zijn scripties, gemaakt voor het lager en middelbaar onderwijs, niet opgenomen.

Voor de leesbaarheid van de bibliografie zijn publicaties die seriematig of als reeks verschijnen, artikelen die frequent in periodieken voorkomen en bundels en tijdschriften met alleen bijdragen over Kampen in een afzonderlijke rubriek ondergebracht.

Mochten in het overzicht publicaties ontbreken die voldoen aan bovengenoemde criteria en die verschenen zijn in 2013, dan horen de samensteller en de redactie van de *Kamper Almanak* dit graag. Vóór 2013 verschenen publicaties, die in de bibliografie van het betreffende jaar (nog) niet opgenomen waren, zijn alsnog in de bibliografie van 2013 opgenomen.

De meeste van de opgenomen publicaties zijn te raadplegen bij het Gemeentearchief Kampen en/of het SNS Historisch Centrum.

NB: zie ook de bouwhistorische- en archeologische overzichten elders in deze *Kamper Almanak* voor verschenen rapporten op deze terreinen.

Boeken en artikelen

- Burg, P. van den, *Aaltje onder het kruis* (2013, eigen uitgave via United p.c. Uitgeverij) 350 blz.

Streekroman, die zich afspeelt in de IJsselstreek rond Kampen-Zwolle in de roerige jaren 1830-1850 van kerkelijke twisten en afscheidingen, die samenvielen met crises in de landbouw, epidemieën en maatschappelijke onrust.

- Driessen, E. (samenst.), *Oost West... Verhalen uit de kop van Overijssel* (Zoetermeer 2013, Free Musketeers; ISBN 978-90-484-30949) 143 blz.

In deze verhalenbundel schrijven dertig auteurs uit de regio over hun jeugd; hieronder ook de Kampenaren Jan Elhorst, Klaas van der Kamp, Felix de Fijter en Berry Wezenberg.

- Erdtsieck, I., *Rouwloges Le Profond Silence* (Kampen 2013, Uitgeverij Loge Le Profond Silence) 168 blz.

Het boek bevat van twintig logebroeders de rede uitgesproken na diens overlijden. Tevens wordt van iedere broeder een korte impressie gegeven van zijn leven in de loge.

- Gelderen, J. van, *Een dadel uit Marakesh. Op reis met de jonge schilder Hendrick Avercamp* (Kampen 2013, eigen uitgave; ISBN 978-90-808-280-0-1) 80 blz.

Een historische novelle, waarin de jeugdige schilder Hendrick Avercamp en zijn gevoelens voor de page van de pastoor, afkomstig uit Marokko, in het Kampen van het jaar 1605 centraal staan.

- Gulikers, J. en A. van Halem, *IJsseldelta. Nationaal landschap in beeld* (Kampen 2013, IJsselacademie Kampen; ISBN 978-90-6697-232-2) 200 blz.

Het kloeke en fraai vormgegeven boek plaatst de cultuur, landschap en natuur van de IJsseldelta niet alleen in een historisch kader, maar laat door middel van gesprekken met vele betrokkenen tevens de kansen, bedreigingen, mogelijkheden en beperkingen zien van het Nationaal Landschap IJsseldelta.

- Haze, D., ““Denkend aan Kampen...””, *Overijsselse Historische Bijdragen* 128 (Hilversum 2013, Uitgeverij Verloren; ISBN 978-90-8704-398-8) 137-172.

De bijdrage in deze themabundel van de OHB over Overijssel in de ogen van binnen- en buitenlandse reizigers, geeft een overzicht van wat vanaf de 16de tot en met de 19de eeuw is geschreven over Kampen in gedrukte reisverhalen.

- Hofsink, G. en N. Overkamp, *Grafstenen krijgen een gezicht* (Ermelo 2011, Stichting Begraafplaatsen Ermelo-Veldwijk; ISBN 979-90-816952-1-3) 183 blz.

In dit boek, dat de geschiedenissen geeft van vijftien personen, begraven op de begraafplaats van voormalig psychiatrisch ziekenhuis Veldwijk te Ermelo, is één van de beschreven personen Marie Anna Catharina Mensing (1854-1933), feministe en sociaal-democraat (p. 58-69). Zij was rond de eeuwwisseling woonachtig in Kampen en richtte hier in 1897 een afdeling op van de Vereniging voor Vrouwenkiesrecht en enkele jaren later een afdeling van de Sociaal Democratische Arbeiders Partij.

- Houtman, C., ‘Even aan de vergetelheid ontruikt; Peter Duijs (1822-1899)’, *Boekenpost* 21:123 (2013) 16-18.

Het artikel geeft een overzicht van het werk van de Kamper godsdienst-onderwijzer Peter Duijs, als auteur van met name protestantse jeugdboeken.

- Hoven, H.W. van den, *Ambtenaar’n.... soms ben ‘et net mens’n. Een bloemlezing van merkwaardigheden door mij gezien in het archief in akten, archivalia en in publicaties, zoals vergissingen, fouten, miskleunen, flaters, blunders, bloopers en wat dies meer zij; gepleegd door ambtenaren in functie, zelfs archivarissen in persoon, tot eigen meerdere glorie, maar de gemeenschap en het nageslacht op een dwaalspoor gezet* (Kampen 2013, eigen uitgave) 3 dln, totaal 404 blz.

In de uitgave gaat de auteur nader in op (vermeende) onjuistheden, vergissingen of door nieuw onderzoek achterhaalde feiten en omlijst deze met uitgebreide documentatie.

- Jager, A., ‘De IJsselkogge, een werkpaard van de Hanze in de rivierbodem bij Kampen. Koggen en de overzeese handel van Kampen tijdens de Middeleeuwen’, *Overijssels Erfgoed. Archeologische en Bouwhistorische Kroniek* 2012 (Zwolle 2013, Stichting Promotie Archeologie; ISBN 978-90-8932-019-3) 131-200.

Het artikel geeft een zeer uitvoerig overzicht van de ontwikkeling van de handel in de gebieden van de latere Nederlanden in de middeleeuwen en de rol van de kogge en Kampen daarbinnen.

- *Kampen in oorlogstijd. Een wandelroute door Kampen* (Kampen 2013, uitgave van Gemeentearchief Kampen) 31 blz.

Rijk geïllustreerde educatieve wandelroute door de Kamper binnenstad, waarbij de Tweede Wereldoorlog centraal staat.

- Klappe, B., *Verhalen van Schokland. De lotgevallen van een eilandbevolking* (z.pl. 2013, Eigenboekuitgeven.com; ISBN 978-4914-391-79) 245 blz.

De bundel bestaat uit de herziene versies van artikelen eerder door Bruno Klappe gepubliceerd in *Het Schokker Erf*, die tezamen een beeld geven van het leven op Schokland.

Gezien de betrokkenheid van Kampen bij dit eiland en haar bewoners, speelt ook Kampen in meerdere artikelen een grotere of kleinere rol.

- Kraker, A.M.J. de, 'Sustainable coastal management, past, present and future or how to deal with the tides', *Water History. Official Journal of the International Water History Association* 2 (2011) 145-162.

Aan de hand van een drietal gebieden (de kust van Brittannië, Noord-Vlaanderen en Zeeland en het Kampereiland), waar in het verleden creatief met het getijde werd omgegaan, beschrijft de auteur hoe we met de kennis uit dit verleden ons voordeel kunnen doen voor toekomstig watermanagement.

- Meijeringh, G. en G. Last, *De beide kanten van de medaille. Het verhaal van Gerben Last over topsport bedrijven met een handicap* (Hattem 2013, Uitgeverij Jupijn BV) 63 blz.

Centraal in het boekwerkje staan de ervaringen van topsport bedrijven met een handicap van Kampenaar en tafeltennisser Gerben Last.

- Nyberg, T., U. Sander Olsen en P. Sloth Carlse (red.), *Birgitta Atlas. Saint Birgitta's Monasteries = Die Klöster der Heiligen Birgitta. A transeuropean project = Ein transeuropäisches Projekt* (Uden / Societas Birgitta Europa, 2013; ISBN 978-90-9027693-9) 335 blz.

Het kloeke en rijk geïllustreerde overzicht geeft een (historische) beschrijving van alle Birgittenkloosters die Europa sinds het ontstaan van de

kloosterorde heeft gekend. Het Kamper Bregittenklooster, alsmede Mila van Campen, die aanvankelijk het eerste Birgittenklooster in Kampen wilde stichten, krijgen een royale plek in dit boek.

- Pannekeer, K. en A. Cruysheer, 'Holpenningen in Nederland (ca. 1460-1570)', *Jaarboek voor munt- en penningkunde* 100 (Amsterdam 2013, Koninklijk Nederlands Genootschap voor munt- en penningkunde; ISSN 0920-380X) 59-127.

Het artikel geeft een samenvattende verhandeling over en bevat een catalogus van de Nederlandse holpenningen. Dit munttype, vooral bekend onder de benaming braamse, grootgen of heller, vormde de laagste denominatie in de geldstelsels van Oost-Nederlandse steden van circa 1460 tot 1570. Kampen, waar deze muntjes ook geslagen werden, komt samen met vooral de andere IJsselsteden en Nijmegen, Arnhem en Groningen, uitvoerig in het artikel voor.

- Riesebos, B., *Opskrieffsels* (Kampen 2013, Historische Vereniging voor de IJsseldelta 'Jan van Arkel') 80 blz.

De bundel bevat verhalen met jeugdherinneringen en -ervaringen, gemoeidelijke, humoristische bedenksels en ervaringen met zijn kleinkinderen, door de auteur in het Kamper dialect aan het papier toevertrouwd.

- Pol, O., *Verzin een list. Alleen bestuurders met moed bouwen een gemeentehuis* (Kampen 2013, eigen uitgave) 67 blz.

In de publicatie beschrijft de voormalige gemeentesecretaris van Kampen de besluitvorming rondom en de realisatie van een nieuw gemeentehuis in Harderwijk, Leerdam en Kampen.

- Sander Olsen, U., 'Mariënkamp in Kampen, Campus Mariae, 1456-1581', *Birgittiana* 24 (2009) 89-154.

Het artikel geeft een uitvoerig historisch overzicht van het Bregittenklooster in Kampen. Het geeft tevens een overzicht van alle in Kamper bronnen te achterhalen namen van abdissen, prioressen, nonnen, priesters en broeders en werksters.

- Steenbergen, A.J., *Stamreeks, deel III. Jan Steenbergen (1835-1899), landbouwer* (Raalte 2013, eigen uitgave) 83 blz.

De uitgave beschrijft het leven van de Zalker landbouwer Jan Steenbergen,

grootvader van de auteur en plaatst diens leven in de gebeurtenissen van die tijd.

- Vandersteen, W., *De Rode Ridder. De rode kogge* (Antwerpen 2013, Standaard Uitgeverij)

Heruitgave van het in 2007 verschenen stripverhaal dat zich in het middel-eeuwse Kampen afspeelt en waarin de stripheld De Rode Ridder vanuit deze stad de strijd aanbindt tegen de Likedelers, piraten die, aangevoerd door Claes Stortebeker, met hun Rode Kogge de zeeën onveilig maken. Aan de heruitgave is een uitvoerige beschrijving over de Kamper kogge en een beschrijving van de belangrijkste monumenten in Kampen toegevoegd.

- *Vorst en Volk. Een wandelroute door Kampen* (Kampen 2013, uitgave van Gemeentearchief Kampen) 39 blz.

Rijk geïllustreerde educatieve wandelroute door de Kamper binnenstad, waarbij de bezoeken aan Kampen van leden van het Oranjehuis centraal staan.

- Waldus, W.B., K. J. van Campenhout, J. Verweij en M. van Wijngaarden, 'De IJsselkogge', *Archeobrief. Vakblad voor de Nederlandse archeologie* 1 (2013) 2-7.

Het artikel beschrijft de vondst en de context van de IJsselkogge bij Kampen.

- Zand-Boerman, A.G. van 't, (red.), *Trots op Kampen. 30 Jaar Stichting Stads-herstel Kampen* (Kampen 2013, Stichting Stadsherstel; ISBN 978-90-821197-0-1) 143 blz.

Het rijk geïllustreerde jubileumboek geeft in woord en beeld een overzicht van de gerealiseerde projecten door en van de activiteiten van de stichting, maar besteedt ook aandacht aan muurreclames, poortjes en gapers in Kampen.

Periodieken en series

- Achter, P., 'Arfnummer.... Wie is det?'; serie artikelen over de geschiedenis van erven op het Kampereiland. In: *Erfnummer. Kwartaaluitgave Stichting Kampereiland*.
- 'Arfnummer 98, Wie is det?', *Erfnummer* 98 (januari 2013)

- 'Arfnummer 99, Wie is det?', *Erfnummer 99* (april 2013)
- 'Arfnummer 100, Wie is det?', *Erfnummer 100* (juli 2013) (laatste aflevering)
- Alink, A.: in 2013 van haar hand verschenen in de serie 'Kamper genealogische en historische bronnen' (eigen uitgave in samenwerking met het Gemeentearchief Kampen):
 - Nr. 30 K; *Recognitiën 1624-1626. Bewerking van Rechterlijk Archief Kampen inv.nr. 85; 234 blz.*
 - Nr. 30 L; *Recognitiën 1626-1628. Bewerking van Rechterlijk Archief Kampen inv.nr. 86; 201 blz.*
 - Nr. 30 M; *Recognitiën 1628-1630. Bewerking van Rechterlijk Archief Kampen inv.nr. 87; 194 blz.*
 - Nr. 30 N; *Recognitiën 1631-1633. Bewerking van Rechterlijk Archief Kampen inv.nr. 88; 211 blz.*
 - Nr. 30 O; *Recognitiën 1633-1636. Bewerking van Rechterlijk Archief Kampen inv.nr. 89; 186 blz.*
 - Nr. 30 P; *Recognitiën 1636-1639. Bewerking van Rechterlijk Archief Kampen inv.nr. 90; 184 blz.*
 - Nr. 30 Q; *Recognitiën 1639-1647. Bewerking van Rechterlijk Archief Kampen inv.nr. 91; 251 blz.*

De bewerking van de recognitiën (akten waarin gerechtelijk een erkenning van een persoon of zaak in een bepaalde kwaliteit wordt vastgelegd) geeft per akte het onderwerp, het betreffende onroerende goed, de comparanten, een samenvatting van de inhoud en eventuele bijzonderheden. De delen bevatten eveneens een persoonsnamenregister.

De bewerking is tevens digitaal toegankelijk via <http://www.kampennotarieel.nl>

- Eijlander, G.: in 2013 van zijn hand verschenen in de serie 'Kamper genealogische en historische bronnen' (eigen uitgave in samenwerking met het Gemeentearchief Kampen):
 - Nr. 36: *Rechtspraak in Kampen. Periode 1690-1807. Bewerking van inv.nr. 4 en 5 van het Rechterlijk Archief Kampen; 238 blz.*

Het deel bevat een transcriptie van de Libri Causarum, ofwel boeken van rechtszaken in het Rechterlijk Archief over de periode 1690-1807. De bewerking bevat naast een persoonsnamenregister, een uitgebreid zakenregister en een verklarende woordenlijst.

- *Historisch Tijdschrift voor de IJsseldelta* (uitgave van de Historische vereniging voor de IJsseldelta Jan van Arkel).

Jaargang 38 nr. 1, maart 2013:

- G. van der Linde, 'De modelhoeve op Erf 92 werd een grote mislukking', 2-17.
- B. Brink, 'Adolph Werner Ravenshorst (1847-1912). Hoofdmeester van de school te IJsselmuiden', 18-27.

Jaargang 38 nr. 2, juni 2013:

- A. Piederiet, 'Een bijzondere foto. De noodbegraafplaats van Kampen, april 1954 en een bijzondere begrafenis', 2-15
- L. Hooisma, 'Jodenjacht in Kampen', 16-19.
- J. Prins, "'Ik heb nooit meer zo'n knal gehoord'" (over de in 1944 nabij de Buitenhaven ingeslagen Duitse granaat), 20-23.
- H. Huiskes, 'De bevrijding van Kampen op dinsdag 17 april 1945', 24-31.

Jaargang 38 nr. 3, september 2013:

- I. Erdtsieck, 'Groot IJsselmuiden', 3-16.
- J. Prins, 'Afscheid meester Bergsma van Kampereiland christelijke lagere school', 17-19.
- J. Prins, 'Klas 6 dr. Nawijnschool 1953/54', 20-21.
- L. Hooisma, 'N.S. Station Kampen, 15 februari 1943', 22-25.
- J. Scheepstra, 'Struikelstenen voor verzetsmensen. Toespraak op 5 juli 2013 in het Frans Walkate Archief', 26-31.
- 'Niet Canadees, maar Russisch stuk geschut', 32.
- E. Hupkes, 'Macht & Pracht', 33-35.

Jaargang 38 nr. 4, december 2013:

- A. Visscher, 'Alles is weg. Herinneringen van mijn vader aan de Hanzewijk', 2-9.
- J. van Gelderen, 'Tweehonderd jaar Koninkrijk der Nederlanden', 10-12.
- S. Hörchner, "'Waar vrijheid eeuwen stond...". De Herdenking van het herstel van Nederlands onafhankelijkheid', 13-19.
- 'Luttekeksschool op de Vloeddijk. Derde klas 1911/1912', 20-22
- L. Hooisma, 'Jodenjacht in Kampen (3)', 23-27.
- A. Piederiet, 'De bevrijding van Kampen. Met een terugblik op het juni-nummer van 2013', 28-35

- *Kamper Almanak 2013. Cultuur Historisch Jaarboek* (Kampen 2013, uitgave SNS Historisch Centrum) 480 blz.

Deze uitgave van het SNS Historisch Centrum te Kampen, bevat onder andere de volgende bijdragen:

Diversen:

- 'De gebouwen van de SNS Bank Kampen door de jaren heen', 12-18
- G. Westerink, 'De Maurovloer in de bankhal van het SNS Historisch Centrum', 20-28
- A. Troost, 'Het gedegen bevolkingsonderzoek 1940 door Samuel Richard Perrin: een man met een visie', 30-38
- R. van Mierlo, 'Afkomstig uit de nalatenschap van', 40-43
- H. de Vos, 'Zeearenden broeden in de IJsseldelta', 47-53
- R. van Mierlo, 'Uit pure passie voor de stad', 57-66
- W. van Halem, "'Echte Schokkers komen van de Skok'", 67-82
- C. de Goeij, 'Henk Krans (Kampen 10 februari 1929 - Kampen 12 april 2012)', 293-296
- Th. van Mierlo, "'Mister Kampereiland" Zwier Stoel (Kampen 5 juni 1945 - Kampen 6 mei 2012)', 297-300
- E. Koenen, 'Ko Oosterkerk. Graficus (Velsen 26 februari 1928 - Gemert 24 november 2012), 301-304
- E. Hupkes, 'De achterkant van Kampen', 305-325
- A. Jager, 'Archeologische monumentenzorg in 2012', 327-338
- H. van der Werf, 'Overzicht cultuurhistorische onderzoeken 2012', 339-345
- J. van den Berg, 'Kamper kroniek 2012', 385-438

Historische bijdragen:

- Th. van Mierlo, 'Indianen in mantels van Kamper duffelse laken', 86-95
- J. van Gelderen, 'Een opvallende dame', 96-132
- L. van Vliet, 'Het St. Geertruiden- en St. Catharinagasthuis in 1613', 135-154
- Th. van Mierlo, 'Kampen getekend door Cornelis Pronk en zijn leerlingen', 155-178
- G. Westerink, 'De Parijse jaren van mr. Jacob Frederik van Hanswijk Pennink', 179-202
- Ph. Walkate, 'Vraagbaak voor alle Kamper burgers. De Prijscouranten van H.J. Walkate, wijnhandelaar te Kampen, 1881-1914', 203-215

- J. van Gelderen, ‘Willem G. van Maanen. Een Nederlandse schrijver en zijn geboortestad (Kampen, 30 september 1920 – Leusden 17 augustus 2012)’, 217-255
- K. Haar, ‘De Hanzelijn. “De ontbrekende schakel”’, 261-290

- Klappe, B., ‘De fotogalerij’. In: *Het Schokker Erf*.

Serie, waarin aan de hand van een foto een kort genealogisch overzicht wordt gegeven van een persoon afkomstig van Schokland of van Schokker afkomst. Waar het personen uit Kampen betreft worden ze hieronder vermeld.

- Dubbel Goosen (Schokland 1853 – Kampen 1920), *Het Schokker Erf* 82 (2013) 32-35.

- Schilder, K.: in 2013 van zijn hand verschenen in de serie ‘Kamper genealogische en historische bronnen’ (eigen uitgave in samenwerking met het Gemeentearchief Kampen):

- Nr. 35: *Zegels aan charters in de gedeponeerde archieven van Kampen*; 399 blz. De uitgave bevat een afbeelding en een beschrijving van alle zegels aan charters aanwezig in de gedeponeerde archieven in het Kamper Gemeentearchief.

- Nr. 37: *Archief van het Karthuizerklooster op de Sonnenberg in IJsselmuiden*; 230 blz.

De uitgave geeft een inhoudelijke beschrijving van alle in het Gemeentearchief Kampen aanwezige stukken betreffende het Karthuizerklooster op de Sonnenberg. Het bevat naast een korte inleiding tevens meerdere indexen op onder meer topografische en persoonsnamen en onderwerpen.